

Sive

Cym.

PRINCEPS ET DOMINUS,

DUX IN SILESIA, LIGNICENSIS,
BREGENSIS ET WOLAVIENSIS,

Octavus supra vigesimum Nepos,

Antè meridiem vitæ

Lethalibus umbris esset immerfus

ex animo deplorans,

Magnis Manibus

Supremum hocce munus obtulit

ELIAS THOMÆ.

BRIGÆ,

Exprimebat Jobannes Cbristophorus Jacobi. 1676.

Y36973

ALBERT ZAHN

SERENISSIMÆ, CELSISSIMÆQUE
PRINCIPI ac DOMINÆ
DN. LOVYSÆ,
DUCI IN SILESIA, LIGNICENSI, BRE-
GENSI ET WOLAVIENSI VIDUÆ, NATÆ PRIN-
CIPIS ANHALTINÆ, COMITI ASCANIÆ,
DOMINÆ SERVESTÆ ET BEREN-
BURGI.

DOMINÆ SUÆ CLEMENTISSIMÆ.

Cum ferali hoc tristissimoq; tempore,
funestissimas certatim apud Te de-
ponant voces, DOMINA, qui mœ-
rorem Tibi collugendo demere laborant: ex-
istimavi ad me pertinere, ut quocunq; Sym-
bolo testatum redderem, quanta pietate Prin-
cipem coluerim, quem adnatâ suâ purpurâ
splendentem, in exemplum posteris depinxi.
Satis præclarè mecum opinabor actum si de-
votæ mentis certum characterem, ita coram
Te exponere licuerit, ut quodammodo intel-
ligam tam Magni Filii imaginem, quanquam
alio, quam Apelléo radio effigiatam, non pe-
nitus displicuisse. Scrib. Vrat. 24. Jan. A.C. 1676.

CELSITUDINIS TUÆ

Servus humilissimus
ELIAS THOMÆ.

Cerbum funus intimo,

Aurora digitis roseis sublatus ORION.

Nihil funestius, nihil ad exulcerationem doloris
amarius excogitari potest, hac tristi intimatione:

Exequias Principi vestro ô cives! efferetur
hodie **GEORGIUS WILHELMUS.**

Quod si enim unquam Lignicensi, Bregensi & Wo-
laviensi Ducatibus lugendi iusta causa obtigit, vel maximè nunc factum
esse autumo, cum summus rerum arbiter, & moderator fati, quem re-
suscitandæ Piaſtæ proſapiæ, Patriæq; noſtræ illuſtrandæ, incompara-
bilem Ducem donaverat, atq; inſignibus adeò donis inſtruxerat, ut di-
gnus admodum extiterit, qui ad omne faſtigii ſui decus adſcenderet, &
quam diutiſſimè mortalibus adesſet; vix inchoato operum magnorum
gloriæq; curſu, ante hos ipſos meſes tres mortalium exemit cœtibus,
Piaſti Regis germen ultimum, **GEORGIUM WILHELMUM.**
Quem vivere, quem regnare, quem perpetua felicitate coronari optavi-
ſtis, is properè à morte triumphatus eſt. Ite itaq; fideles ſubditi, funeſta-
te lamentabili ploratu, plauſus nuper editos, piasque acclamationes:
& qui veſtræ proſperitatis magnitudinem vix poteratis capere, alia reve-
rentiæ monumenta extruite, atq; quas Junoni deſtinaviſtis faces, in feral-
es Libitinæ tædas immutate. Nemo, cui cor ſapit, dubitare poteſt,
opus eſſe ſolatio Celſiſſimæ Parenti, quippe quæ nobilius quid filio:
Opus eſſe mœroris lenimine Celſiſſimæ Sorori, quæ charius quid fra-
tre: Opus eſſe Confirmatione Miniſtris, atq; omnibus in univerſum ſub-
ditis, qui majus quiddam Principe Patreque amiſerunt. Ea enim eſt in-
gentium bonorum indoles, ut, quo dulcius, dum poſſidentur, recreant,
hoc amiſſa poſtmodum crudeliuſ affligant.

Quanquam autem ingenti iſti tenerrimoq; dolori libenter admo-
dum occurrerem; intelligo tamen, quàm rectè quamque prudenter
faciam, ſi defungar imbecillitatis meæ ingenua confeſſione, atq; illud can-
didè profitear, unum me id agere, ut materia magnarum cogitationum
humano generi obſciatur, ſi fortè aliquando alii animo aſſequantur,
quod ego nequeo attingere, & illud dignè explicent. Signavi quidem

A 2

impe-

impetum devotæ pietatis stylo, sed tamen illud moneo, esse plus intelligendum, quam à me expressum est, in laude *tanti Ducis*. Est enim, me tacente notum, semper aliquid alieni ingenii culpa deteri, quoties, quæ venerationi exposita sunt, stylus exprimere conatur. Vellem verò DEUM fecisse immortalem, ut vivo potius *Bregensi Principi* perpetua felicitatis incrementa gratularer, quam laudationem adornarem funebrem. Quid enim lætius accidere potuisset hoc tempore, quam tanti Principis præsentia lætari, qui grata nobis otia facturus sperabatur? Quem Cæsareæ mentis interpretem devotè hic præstolabamur. Nunc autem, cum longè diversum ingressus iter, à vivis abiit, mutatis repente partibus, in eam svavissimæ voluptatis possessionem, extremus immigravit dolor. Unde, quem Principem, juxta cum omnibus cordatis apprimè mirabamur, eum omninò non vivere, morte ipsâ funestius arbitramur.

Quamquam, cum profunda quoque vulnera tractanda sint, ad doloris exquisiti sedem me converto, ut tanto fidelius ingemiscam, quanto ejusdem sensus exactior futurus est.

Posunt autem Illustrissima Incomparabilis WILHELMII incunabula, seriis nos cogitationibus imbuere, neque primi ejus vitæ anni indigni reputandi sunt, quibus perlustrandis parumper immoremur, atque ea etiam parte, qua sibi minor fuit, tantum Principem consideremus. Quod quidem nulla ratione in eam accipi partem volo, quasi mihi in arcto labor sit, ut qui de tali sim dicturus Domino, cujus, in ipso vitæ apparatu, ante usum rerum magnarum extincti, non tam in medium afferri illustria possint facinora, quàm destinationes oppidò præclaræ, & qui gloriam erectæ de se expectationis, omninò non exciserit. Versantur omnes in gravissimo errore, quibus usque adeò inania succurrunt: Nihil namque minus mihi, quàm argumenti deest copia, quoniam in Sola nostri Principis adolescentia, quicquid in quavis ætate laudandum est, abundè reperitur: placet tamen ad crepundia retrogredi, ut ex matutino Solis illius exortu, totius diei splendorem, & futuræ gloriæ ingentem apparatus facilius dimetiantur posterius, & qua via, quibusque potissimum virtutibus, in fortuna tam excelsa, ad tantam, suorum pariter, atque exterorum excitandam spem grasatus sit, me interprete quodammodo intelligatur.

Quod si autem verum est, ad decus & laudem pertinere,

longo
Sanguine censeri, pictosq; ostendere vultus
Majorum, & stantes in curribus Amilianos:

Si

Si in familiæ celsitudine, & imaginum splendore aliquid veræ nobilitatis, & solidi decoris momentum est positum, uti quidem revera est, GEORGIUS WILHELMUS, Splendidissimis majorum titulis, longè clarissimus extitit. Sive enim Paternam ejus, sive maternam gentem inspicimus, per Poloniæ Reges, per Imperii Romani Silesiæque Principes, ex omnium antiquissimo sanguine, non interruptâ unquam serie, raro admodum exemplo originem suam traxit.

Operæ pretium est ire in secula retrò decursa, non ut excutiamus, quicquid annalium fides custodit, sed ut unum hoc non taceamus, GEORGIUM WILHELMUM, à PIASTO, Regum Polonorum Maximo, fuisse Oriundum.

Post tres familias, quæ in Polonia clavum tenuerant, *Lechi* scilicet, *Craci* & *Popielorum* extinctas, PIASTEAE, non absque omine rerum potita est, id quod contigit anno à Redemptore nato, octingentesimo, quadragesimo secundo, quo, post *Popielem*, à divinæ vindictæ Satellitibus peremptum, PIASTUS, vir undequaque bonus, cum in magna annonæ caritate, omnes, ad comitia congregatos proceres, privatus quamquam, lautissimè excepisset, nihil minuentibus, inter tot avidas fruentium manus, epulis, ab attonitis isto prodigio Polonis, una omnium voce Princeps est salutus. Quamquam autem, cum Sceptro potiretur, quantum supra Sexagesimum annum egerit, prodigiosam tamen senectutem, felicissimè piissimeque imperando attigit, vigesimo demum supra centesimum ætatis suæ anno mortalitati valedicens. Hunc PIASTUM, postquam ad id fastigii evectus fuerat, ipsa faustitas atque prosperitas stiparunt, quippe sub quo, aut nulla, aut exigua admodum bella gesta, latrocinia coercita, & disidia intestina, autoritate magis, quàm severitate sedata sunt. Quin imò, legitimorum Regum, Optimus Patronus, DEUS, tantam ipsi circumfuderat auctoritatem, ut admirabunda veneratio in subditorum animis enata sit, quæ firmisimum concordie & tranquillitatis publicæ vinculum, haud dubiè dicenda est. Neque facile se exhibet in omni vetere historia, ut & recentiore Princeps, qui foris res felicius gesserit, aut prudentius domi administraverit, cujus etiam apud vicinos autoritas tam magna fuerit perstiteritque.

Atque ab isto Pio, Felice, Optimoque Principe, PIASTO, ad usque noni seculi confinia, ordine vix unquam interrupto, descenderunt Celsissimi in Silesia Principes, Duces Lignicenses & Bregenses: ita ut meritisimo suo Ter Magnum illum PIASTUM dicamus

Radicem illustrem, quæ tot diffusa per annos
Elysiæ Augustis frondibus auxit humum.

A 3

Nempe

Nempe Piaſtēi ſurculi fuerunt *SEMOVITUS*, fortis: *LESCO*, manſuetus: *SEMOMISLAUS*, blandus: *MIESLAUS* I. amicus: *BOLESLAUS REX*, felix: *MIESLAUS* II. tranquilluſ: *CASIMIRUS*, pugnax: *VLADISLAUS* I. Juſtus: *BOLESLAUS* *diſtortuſ*, acer: *VLADISLAUS* II. infelix: *BOLESLAUS* *Altuſ*; generoſuſ: *HENRICUS* *Barbatuſ*, Divinuſ: *HENRICUS* *PIUſ*, Devotuſ: *BOLESLAUS* *Sevruſ*, audax: *HENRICUS* *Craſſuſ*, captivus: *BOLESLAUS* III. Sapienſ: *LUDOVICUſ* I. Mituſ: *HENRICUſ* *Stigmaticuſ*, bellator: *HENRICUſ* IX. amatuſ: *LUDOVICUſ* *Lubenſiſ*: cunctator: *JOHANNES*, præſtantiſ: *FRIDERICUſ* I. optatuſ: *FRIDERICUſ* II. religioſuſ: *GEORGIUſ* I. inclytuſ: *JOACHIMUſ* *FRIDERICUſ*, illuſtriſ. *JOHANNES* *CHRISTIANUſ*, Patriæ pater: *CHRISTIANUſ*, Candiduſ: *GEORGIUſ* *VVILHELMUſ*, Incomparabiluſ, quem fata terruſ tantum oſtenderunt, qui, vel nunquam naſci, vel nunquam mori debuiffet.

Et hi univerſi Principes, tam avitæ nobilitatiſ decuſ, indecoruſ matrimoniuſ haud unquam corrumpere, ſed fatoruſ ſingulari indulgentia, thori felicitatem, Illuſtriſſimiuſ Suorum conjugum familiuſ, conſpectio-rem reddidere. *SOPHIA*, *HENRICI* III. Imperatoriſ filia, *VLADISLAO* I. Regi Poloniæ & Sileſiæ nupſerat: *CHRISTINA*, *HENRICI* V. filia, *VLADISLAO* II. Poloniæ & Sileſiæ Regi fuit locata: *MARGARETHA*, *VVENCESLAI* Bohemiæ Regiſ filiam, *BOLESLAUſ*, in Sileſia Dux Bregenſiſ in matrimonio habuit: *ELISABETHA*, *VLADISLAI* *JAGELLONIS*, Regiſ Poloniæ filiam, *FRIDERICUſ* dives, in Sileſia Dux Lignicenſiſ & Bregenſiſ in matrimoniuſ duxerat: *RICHſA*, Comitiſ Palatini ad Rhenum & Electoriſ *SIGFRIDI* filia, *MIESLAO* II. Polonorum Regi collo-cata fuit: *BARBARA*, *JOACHIMI* II. Electoriſ Brandenburgici filia, ad *GEORGIUſ* II. in Sileſia Ducem Lign. & Breg. nuptum data: *HEDVVIGIſ*, Sanctitatiſ fama clariſſima, ex *CAROLI* M. Imperatoriſ ſanguine orta, *BERTHOLDI*, Ducis Meraniæ, &c. filia, cum *HENRICO* *BARBATO*, primo in Sileſia Confirmato Duce, fuit nupta: *ANNAM*, *BUGISLAI* Magni Pomeraniæ Ducis filiam, *GEORGIUſ* I. in Sileſia Dux Breg. Domum duxit: *CATHARINA*, *FRIDERICI* pacifici, Ducis Megapolitani filia, *FRIDERICI*, in Sileſia Ducis Lign. & Breg. torum intravit: *ANNA MARIA*, Princepſ Anhaltina, cum *JOACHIMO* *FRIDERICO*, in Sileſia Duce Lign. & Breg. matrimoniuſ iniiit. Inter *DOROTHEAM*, Duciuſſam Holſatiæ, & *FRIDERICUſ* IV. in Sileſia Ducem Lign. & Breg. conjugii ſœduſ ſancituſ eſt. *ANNA*, Duciuſſa Württembergiæ, *JOHAN-*

JOHANNI *GEORGIO*, in Sileſia Duci Lignicenſi & Breg. ſolenniter nupſit: *ADELHEIDA*, Comitiſſa Sulzbacenſiſ in Bavaria, Soror Imperatriciſ Occidentaliſ *GERTRUDIſ*, & Orientaliſ *BERCHTÆ*, *BOLESLAO* *Alto*, Duci Sileſiæ, ſolennibuſ nuptiarum Ceremoniis elocata fuit. *ELISABETHA*, *BOLESLAI*, majoriſ Poloniæ Ducis filia, *HENRICO*, dicto pingvi, in Sil. Duci Lign. & Breg. con-nubio juncta fuit: *SALOME*, Duciuſſa Maſoviæ, *CASIMIRI*, Ducis Pomeraniæ vidua, *HENRICO*, dicto Stigmatico, in Sil. Duci Lign. & Breg. legitimiſ nuptiis copulata eſt: *ELISABETHA*, ex domo Brandenburgica, *LUDOVICO* illuminato, in Sil. Duci Lign. in matrimoniuſ tradita eſt. Noſter verò *GEORGIUſ* *VVILHELMUſ*, in lucem eſt edituſ à *CHRISTIANO*, in Sileſia Duce Lign. & Breg. & *LOUYſA* Principe Anhaltina, &c. Omnium Illuſtriuſ ſœminaruſ ornamento & gloria.

Quis hic ſequeretur deliria otioſiſſimorum conjectorum, atq; obſoletas illaſ gigantum fabellaſ retexeret, & quo capuluſ tanto vetuſtioruſ imaginuſ examine procedat, ipſoſ quoque Trojanos, pro-broſa admodum ambitione allegaret, cum *Aſcania* gentiſ antiquitaſ, jam antè aliquot ſeculorum decuriaſ, ab Aſcane, Japeti nepote ſplen-dorem ſuum traxerit, & Aſcaniuſ nomen atq; virtutem in Germani-am intulerit. De antiquiſ mortalibuſ, Aegyptiis maximè atq; Græ-ciſ, hiſtorici commemorant, omneſ Heroeſ & Principeſ, quorum vir-tuteſ mortale ſaſtigiuſ exceſſerant, Deorum progeniem credidiſſe; ad quas vanitateſ ut noſ aberremuſ, nulla noſ adigit neceſſitaſ. Quid enim niſi inuſitatuſ ac magnum producerent, corrivati in unum tot Heroicarum familiarum fonteſ. Manet inſituſ indoli ſemen, quod in exempla debet ſuccreſcere, & præmaturè ſæpè emicat, atq; in ortuſ ſuoſ lætiſſimè conſurgit. Principaliſ iſtiſ conjugibuſ, *CHRISTIA-NO* & *LOUYſÆ*, ſvaviſſimuſ amoruſ pignuſ vix ediderat, anni ſu-pra milleſimuſ ſexcenteſimuſ ſexageſimi, vigefima nona Septembris, cum pleriq; crederent, diem illum, non ſic Illuſtriſ familiæ, ut humano generi, maximè verò Sileſiæ, candiduſ, lætuſ, illuſtreſ illuſiſſe. Ita, dum *LOUYſA* peperit, id effecit, ut incomparabiluſ animi ma-gnituſ, liberior conſpiceretur. Habet proſectò admirationiſ aliquid, quod in illa ætula, quæ ſtricturiſ radiorum magnam indolem ſignifica-re inter ligamenta ſaſciarum potuit, atq; adeo antè ipſa laudiſ initia, evidentiffimè apparuit, quantuſ proſectibuſ ejuſdem gloria, ſi ſuperas-ſet, abſolvenda fuiſſet. Etenim univerſi illi, quibuſ prima verba mo-lientem Principem videre licuit, de futuri temporuſ præſtantiâ, admi-rando naturæ prodigio, jam tum admonebantur. Neq; natura tam magnæ

magnæ gentis surculum absq; aliqua jactantia in cunis ostentavit. Molita haud dubiè fuit inusitatum ingenii portentum, quod in sui admirationem omnes homines converteret, antiquissimam verò profapiam miraculosè terminaret. Quod, ut propere absolveret, alacritatem atq; efficaciam præcocem ipsi induit, ut ad verendum originis suæ culmen istis appositis alis promptè ac feliciter subveheretur, ac celeritate inaudita, ipsum quoq; tempus anteverteret: quo in ipsum competere posset, quod quondam in Herculem:

Ingenium cœleste, suis velocius annis

Surgit, & ingrata fert mala damna mora.

Et competiit sanè, quoniam, qui in ea ætatis teneritudine, in illud exactissimæ prudentiæ culmen emerferit, vix ulli unquam est repertus. Quanquam, cum ipsum ex angustiis & umbra cunarum vix dum elapsum, in domesticam quandam lucem, imprimis verò in Excelsæ Matris sollicitam formationem illapsum, aureos illius Sermones, aviditate inexplabili momentis pene singulis in pectus inscripsisse cogito, tum desino admirationis. Nempe, quid *Herois Anbaltina*, quid *Silesia Oraculum*, formaret, nisi quod originem suam referat, & admirationem hominum convertat in stuporem. Quid in lucem ederet *Ascania*, nisi omnibus ingenii dotibus, quibus DEUS maximos in orbe homines ornavit, instructissimum, qui avitam gloriam, intervallo, si viveret, longissimo post se relinqueret, & maternam quoq; superaret, ultra quam ascendi posse, vix ipsa Princeps credit. Quadravit haud dubiè in illos, quod de aliis Poëta canit:

— — *Illa videns nati benefacta, fatetur*

Esse suis majora, & vinci gaudet ab illo.

Hic, sua præferri quanquam vetet acta, parentis,

Libera fama tamen, nullisq; obnoxia jussis

Invitum præfert — —

Observatum est, ingenia omnia, quæ lucem Imperiis & familiis attulere, in ipso exordio esse enata. Sic Cyrus, & Alexander, sic Augustus Cæsar, sic Clodovæus, sic Rudolphus, ingenti magnitudine posteritati præluxerunt: Hic autem ultimus virtutis Piasæ fulgor, omnium se præcedentium luminibus, parum abest quin offecerit, atq; totum decus ipsorum splendore suo obfuscaverit. Quemadmodum verò illam admirandam mentem à mortali perituroq; principio arcescere non possum; ita abs me impetrare nequeo, ut sideribus illam in solidum feram acceptum: quin imò existimo, illos nimis curiosè, quodammodò etiam impiè agere, qui omnes animi motus, ad genitalem siderum positionem referunt, quibus nec certa vis, nec in mentis tanta imbecillitate satis per-

perspecta. Nisi fortè ad dementiam quoq; accedit, cœlo, omnes hominum virtutes, ipsa etiam flagitia adscribere. Attamen, tantam illius militiam nihil circa nos agere, & tot desides putare flammæ, ad partem forsitan stuporis pertinet. Quis verò determinet, quid agant, & quo usque sibi informationem hominis, ejusque mores vindicent directionem.

Malo proindè affirmare, cœlestis animi vim, tanquam à Sole missum radium à DEO promanare, præfagia verò vitæ futuræ, non ex genethliacis figmentis, sed ab hisce petere indicia. Si tenellus Princeps benè erga res divinas est affectus, si erga parentes pius, si propinquis amabilis, si ab Ephoris libenter pender, & prima doctrinæ elementa, non per horrorem & tædium, sed cum suavitate suscipit: si cum facilitate paret, & nihil habet contumax aut cervicosum: si socordiæ inimicus, nec in puerilia oblectamenta nimis effusus, quid enim aliud isthæc aurora spondeat, quam serenum placidumq; diem. At enim verò ista omnia in tenerissima Principis nostri ætate, licebat observare. Unde dubitare nemo potuit, fore, ut Piasæ fortuna, quæ in decrementa se commoverat, unius hujus surculi inusitata indole, & cœlesti mente sustentetur, imò rursus erigatur. Neq; omnino vana fuisset ista fides, si ita DEUS Piasæo nomini propitia sidera temperasset, atq; incomparabilis puelli fortunam, expirantis domus fato intexuisset, ut avitæ hæres virtutis, Regionum consors auspiorum, inclytus juvenum & juventutis Princeps, ad senium pertingere, & Patriam opibus, subditos beneficiis replere, tempora vero lauro incingere, ut multi Piasæorum, potuisset: quod Superi, proh dolor! noluerunt.

Quoniam autem fatorum destinatio Celsissimos latebat Genitores, magnifica quæq; de suo sibi promittebant filio, cui DEUS auspicio, cœlum favore, natura ministerio, orbis applausu principalis virtutis adoream, vix nato destinasse videbantur: atq; adeò eundem, quam præclara omnia minantem, soli naturæ committere, & tam benè tamq; feliciter natum, suo ingenio relinquere, ne per momentum voluerunt. Non abjecerunt quidem ipsum à se, & in tugurium rurale relegarunt, ut ibidem duritiei vitæ advesceret; hæc enim antiquis miranda temporibus, nostris ne cogitatione quidem imitanda: Verum ubi prima fax rationis se promere cœpit, procul ab ejus convictu adspectuq; ablegarunt, molles illas & fatuas mulieres, juxta cum collusoribus vitiosis. Prohibuerunt etiam sollicitè, ne quid oculis biberet, aut auribus hauriret, quod à moribus probatis alienum reputari potest. Fuerunt honestissimæ matronæ, quæ prima actionum rudimenta, lusiones etiam ipsas, verecundia decenti temperarunt. Data fuerunt corpori

sua tempora, ut cresceret ac firmaretur, quam citissimè verò fieri potuit, Gynæceo ipsum exemerunt, ne diutius justò, inter imbellis sexus oscula langvesceret: magnum in hac vitæ brevitate spatium corpori datum esse reputantes, si pulionem sextus annus, in muliebri deprehendat pædagogio; sed citius educendum esse ex umbris illis, in Solem atq; pulverem, & formatori committendum: Meruerunt autem curis adeò præclaris, ut laudem à cordatis summam auferant, omnibus verò Principibus curatissimæ illius educationis exemplum commendetur.

Quod si enim ulli hominum generi, Principibus certè culturæ accidit inopia, idq; errore parentum, qui ætatem teneram vexari, si excolatur, putant. Venantur ipsos à teneris ungviculis servi, aut leves, aut infames, qui vitiorum propinatâ promulsidè, benevolentiam Leuiculorum nundinantur. Amari se ab ipsis putant pueri, dum primas flagitiorum illecebras, prurienti in falsam libertatis imaginem naturæ suggerunt, & dum trucidant innocentiam, prompti atq; obsequiosi habentur. Indè postmodum frequenter evenit, ut animi, lusionibus & deliciis occupati, & ab ipso propemodum vitæ exordio obsessi, ad omnia in universum nauseent seria. Difficile autem est, isti, quanquam gravissimo malo, cum efficacia occurrere; quod enim cæteros ferocia exultantes coercet, poenarum atq; dedecoris timor, totum fortunæ licentia Principibus eripit, nisi summa autoritate parentes in adversum nitantur. Ex his autem apparet, quanta parentibus, præsertim Principibus necessitas incumbat unum hoc curandi, ut liberi, quos nascendi conditio ad gubernandum destinavit, optimis præceptis, inde ab ipsâ infantia imbuantur; quod ipsum sanè, obiti Principis nostri Celsissimi Satores, ita sollicitè curarunt, ut melius atq; sollicitius haud quamquam potuissent.

Quoniam verò optimam educationis spem, maximam partem penes institutores esse pernoverunt, quorum vitia & virtutes in alumnorum mores plerumq; ferè influunt, quem filio suo præficerent, circumspeditione summa quæsierunt, non neglectis penitus consiliis illorum, quibus in ejusmodi rebus curandis aliquid tribui posse existimarunt. Idq; non sine gravissima causa. Proclivis quippe via est ad perniciem populorum, malus, aut inutilis rector, principis juventuti moderandæ appositus: quemadmodum è contrario nequit negari, maximos atq; præclarissimos viros, moderatorum suorum virtute, ad decus incomparabile effloruisse. Ambiunt sæpè hanc provinciam, non Atlantes, non Phœnices, non Plutarchi, sed ad omnia alia apti potius quam ad Principem docendum: & licet artibus istis non sint instructi, absq; quibus fieri non potest, ut sublimis ista sparta ex usu Reipublicæ ornetur, quia

quia tamen egregio nati sunt loco, admittuntur subindè, atq; ita unius datur nomini, quod omnibus necesse est perire. Timendi sunt, ut qui maximè imprudentes, multo etiam magis impii, præ reliquis verò personata pietate fallentes. Non alia res Julianum Apostatam perdidit, quam quod Libanio præceptori, eloquentiæ quidem principi, sed idolorum mancipio, tam frequens & assiduus adhæsit. Vitandi sunt leves & factiosi, qui de Principum institutione ludunt, atq; ut fortunam suam adstruant, ipsorum mores destruunt, proditores blandi, qui per speciem venerationis, expilant Sanctuarium. Ejusmodi excetræ, plus sæpè ipsis parentibus exitiosi fuere, quoniam occultis artibus nefanda agitarunt scelera, puerorum cœcâ & fragili benevolentia ad audendum illecti. Facescere hinc debent, uti artes malæ, ita mala nomina. Admovendus educando Principi vir reapse bonus, virtute inclyta, eruditione profundâ, integerrimâ famâ, aulæ peritus, sed in aula innocens, multarum rerum notitiâ instructus, ingenio moderato, vigili prudentiâ, speciè honestâ, neq; à natura charactere suspecto notatâ, cui mores, sine avaritia, mens sine ambitu, congressus sine fastidio, & præcipua omnium approbatio. Quanquam, & si fortasse ejusmodi formator ex innumero hominum coetu eligi possit, dubito tamen, an unius humeris tantum onus sit imponendum. Nullus quidem tumida Persarum probo magisteria, qui tot penè præceptores, quot virtutes numerantur, tenellis admovebant animis: neq; enim videtur toleranda, tot hominum superciliosorum congeries: semper namq; multorum capitum discordes sententiæ, dubiam indolem in diversa trahunt, perindè atq; plures medici ægrum corpus remediis nocentibus fatigant. Cyro quidem ajunt quatuor fuisse Præceptores, unum, qui religionem patriam doceret, alterum qui virtutes, tertium, qui leges, quartum, qui armorum peritiam: sed aptior Neronis educatio, Burrho & Senecæ commissa: quorum ille militiâ & consiliorum laude clarus, hic eloquentiæ & optimarum artium existimatione celebratus. Conspirabant æquè in omnia decora, curæ amborum concordēs, idque lætissimis principiis, quanquam deindè fatalis criminum licentia, in quæ spontè suâ ruebat, fortè etiam incitabatur, tam benè educatum pesum dederit. Neq; verò unus hic sinister eventus in mente mea tantum efficit, ut propterea non statuam, duos esse institutioni Principum, eodem tempore, æquali etiam autoritate præponendos, quorum alter moderatoris, alter præceptoris vices obeat. Et ille quidem ex equestri sit prosapia, atq; Principale subeat regimen, Principis vitam & salutem servet, gubernet familiam, actiones dispense, aulam doceat & arma: Hic pietatem & charitatem studiorum insinuet. Expedi autem utrumq; placidâ esse mente,

consensu animorum summo, neq; inter se quocunq; modo obrectare. Sint affectu in literas propenso, nec tamen conatu admodum ambitioso, qualis esse solet illorum, qui se nimia sedulitate, onerosos potius, quam utiles præstant. Suggestere curent utilia, non ingerere superflua. Omnium minimè alumni sui benevolentiam frivolis rebus aucupentur, aut studeant ad se allicere, quod est bonum omnium. Universis vita præluceant, aulæ incerta cogitent, & mentem probè muniant adversus omnem rerum humanarum aleam: Intueantur Senecam, discendum sæpè meditantem, sævisimi tandem alumni cruentis manibus oppressum.

Et horum quidem considerationem divo *CHRISTIANO*, nec non matrum prudentissimæ *LOUTSÆ*, in illo articulo, quo hæc talia versare oportebat, occurrisse, certum est. Aspiciebant vividam & vigentem ejus indolem, quem assiduis quæsitum votis feliciter genuerant: recordabantur adolescentiæ lubricum, & nimium feroces impetus: reputabant apud se, quam sæpè accidat, ut parentes liberos suos indulgenter potius, quam sapienter ament. Præterea respiciebant rei domesticæ splendorem, & verebantur justè, ne in numerosa adeò familia reperiretur aliquis, qui tam bonam indolem corrumpere, & vernili blanditia atq; pernicioso obsequiis everteret.

Quare maluerunt ipsum minus, quam pro sorte suâ splendidè vivere, atq; illud potius desiderarunt, ut inter sobriæ frugalitatis, & quotidiana innocentiae exempla, procul licentiâ ac luxu, castè & integrè cum Apolline & Musis adolesceret, ne lapis aliquando super lapidem federet. Multis quidem suspectum, aliquibus novum, non paucis etiam irrisum, Principes Camenis mancipari, ut adgenitos ignorantiae pulveres, in consortio earundem excutiant, atq; ingenium suum omnis generis liberalibus artibus excultum politumq; reddant: ajunt quippe, suo ipsos fastigio jam satis esse superbos, per culturam autem literarum elatiores fieri, quin & astutos evadere ac versipelles, tenaces sui judicii, contemptores alieni. Quæ verò est ista quamq; grandis dementia, damnare æterna ignorantia Principes, eosq; servilem in modum tractare, ut sint quidem regnorum oculi, sed sine luce videant, & perindè atq; jumenta, semper quidem fasces impositos ferant, sed eos nunquam spectent. Regnare scilicet optant & oculis captos & mente, ut in cœcitate Dominorum, criminum latebras habeant, & incrementa clandestinæ fortunæ. Permittendum est Principibus, ut & ipsi homines evadant. Non sunt tamen macerandi argumentis rerum futilium, quæstionumve otiosarum deliramentis, sed per compendia viarum, per purissimos calles, quos Præceptoris industria purè deterferit, faciem præfe-

præferente judicio, ducendi, ut moderationi rerum publicarum citissimè advescant. Omnium minimè credendum est, Sapientiam, in opulentia memoriæ sitam, adeoq; eam esse sententiis narrationibusq; ediscendis onerandam. Incitanda potius vis animi, ut doctrina suscitante, sese moveat & explicet, suisq; se coronet opibus. Perindè atq; videmus colores, lenocinante lucis radio, in tam varios vultus formasq; rerum accendi: sic obstetricante doctrina, abstrusæ mentis semina, & latentes igniculi emicant, quibus multiplici foetu ipsamet foecundatur & locupletatur.

Postquam itaq; factorum arbiter & moderator *DEUS*, Celsissimum Principem & Dominum, *DN. CHRISTIANUM*, in Silesia Ducem Lignicensem, Bregensem & Wolaviensem, ex ærumnis hujus seculi, communi omnium dolore ad se evocaverat, quanquam Princeps filius decimum & secundum annum nondum excesserat, attamen, ne quid desiderari posset in ejus educatione, aut floridior ætacula, inter domestica tantum exempla contereretur, approbantibus, quorum erat id agere, ipso etiam desiderante, factum est, ut in Minervium Francofurtanum, additis vitæ & conscientiae custodibus, nec absq; apparatu mitteretur. Nactus ibidem campum, in omne genus artium, quæ non omnino erant à fastigio ejus remotæ, impetu lato & alacri excurrerebat, & si defectum aliquem in perceptis deprehendebat, eundem curatissimè supplebat.

Dabat autem id vel maximè operam, ut animo fortunæ suæ congruentem eruditionem indueret, non privatum aliquem, sed Principem crescentem instructuram, & maximum sui fructum, in ipso usu promittentem. Putidam illam atq; umbratilem neglexit, quæ subtilitates agitat vanissimas, & cum scholam egreditur, prorsus atq; omnino nihil est. In prudentiam proindè solidam ita incubuit, ut, quemadmodum in Athenæo illo, omnium tum temporis nobilissimus exstitit, omnium quoq; & haberetur ingeniosissimus, & esset. Quo ipso, non tantum admirationem excitaverat, virorum toto orbe celeberrimorum, qui bonas artes atq; facultates ibidem loci profitentur, verum etiam imprimis Electori Brandenburgico, *FRIDERICO GVILIELMO*, Principi, de quo dubites, fortior sit, an sapientior, mirum in modum sese probaverat, ut tantus Princeps, tantis ipsum elogiis sæpiculè condecoraverit, quantis haud facillè quisquam senilem, nedum bilustrem ætatem exornare velit. Quantopere Anhaltinus Princeps, insigni isto temporis nostri ornamento exhilaratus fuerit, illi facillimè intelligunt, qui cognati sanguinis impetus, & virtute rarâ provocatos consanguineorum capiunt affectus.

Egressus, non juvenilis ætatis, sed juvenilis imperfectionis spatia, & non annorum, sed judicii maturitate propior virilitati factus, consilium quidem peregrinandi cœpit: at enim verò, cum neq; de rebus

ineptè judicaret, recta etiam à pravis optimè discerneret, lingvas præterea illas, quas in Europa magnificimus, calleret, neq; prudentissimis quibusvis, & rerum usu solidè subactis, non posset comparari, in Silesiam suam reversus est, ubi præter Magnam Genitricem, monitis atq; exemplo apprimè profuturam, longæ industriæ fide probatos, & multorum annorum experimentis illustres viros offendit, quos mansuetudine atq; humanitate sibi conciliavit, eum imprimis in finem ut animum suum illis artibus instrueret, quibus patriam aliquando ornare, subditos suos beare, ipsi verò Cæsari sese probare posset. Et illi quidem generosam hancce stirpem sedulitate plurima fingeant, & in proceritatem decoram rectamq; feliciter & fortunatè dirigebant.

Antè omnia verò sollicitè cavebant, ut ne tanto suo Principi inertiae strenuæ sera agnitio relinqueretur, & aliquis ex tenebris protractus Bavus, ambitionis suæ, aut ignorantiae spoliū ingenium tam nobile efficeret, sed ut deterfis sordibus inquinaturis, animus in cordatam habitudinem produceretur. Nulli quippe ignorabant, Sacram quandam & inviolabilem rem esse, commissam regentis arbitrio aetatem, quæ sequi quidem possit ducentem, non autem judicare, an rectè ducatur. Neq; committendum esse rati sunt, ut defloretur per inania, hos mentis usq; adeò sublimis, sed in id allaborandum, ut animosè Princeps sperneret, quæ vix scenæ apta, aut umbris suis tuta, vitam olim dedecere possent: & administrationis disciplinam, imperiorum fata, factorum casus, casuum rationes, ab ipsa propè pueritia cognosceret, & arcana actionum primordia, agendi consilia, & multiformes formas, tanquam ungues suos nosceret, neq; ea tamen velut mirifici soni crepitacula, plebejo stupori actutum promulgaret. Non caruerunt quoq; tam nobiles curæ successu optato. Et si enim fuissent, qui conati essent, istis consiliis fucatae pietatis specie obniti, vigilantiam tamen illorum Argorum haud quaquam elusissent, maximè cum Principis obsequiosa mens, rationem affectui semper præponeret, quoties de suo damno modestè monebatur. Effectum etiam hoc ipso est, ut, licet receptis hodiè errorum ambagibus, terrarum omnes angulos non fuerit emensus, in suo tamen sapientia penetrati illuc profecerit, quo itineribus vix quisquam aspirare potest.

Candida proinde virtutum æstimatrix, & ingeniorum oppidò benigna cultrix, *Silesia*, felicitatis suæ augur, alumnum ita nobilem, veneratione singulari existimavit prosequendum. Videbat namq; prætextatum quanquam, vestigia tamen maximorum virorum adulto gressu premere, & senilem prudentiam, in alacri adolescentis vultu svisissimè admirabatur. Illud quin imò præcipuè placebat, quod se moribus pariter atq; ingenio gentis suæ aptabat: neq; dubitandum, quod omnes ingenui atq;

atq; cordati, ipsum magis, quàm fortunam ejus amaverint: quippe quod se talem cunctis maturè præbuit, qualem vix ægrè exprimere valerent summorum scriptorum miranda ingenia. Tam probus certè fuit, ut rarò abuti ipso potuerint, & in suos ipsum affectus detorquere, qui tamen maximam in ejus animum potentiam sibi attribuebant.

Ad exemplum certè interest, ut **GEORGIUS WILHELMUS** totus cognoscatur, quā licet. Erat ipsi, non contemnenda firmitas, & pro ætate eximia proceritas corporis. Vernantibus membris, gratissimus nitor sese affuderat. Facies omnis florido ridebat colore, veluti quibusdam fulgetris vernantes rosas explicaret. Supercilia flaventia, disparataq; inter se intervallo æquabili, nasus rectus, oculi magni, flagrantés, puroq; lumine suffusi, prominula labra, genarum purpuram vincentia, crines, ingenio suo flexi, per totos humeros se effundentes, & primæ lanuginis minæ, dici non potest, quantum decus ipsi attulerint. Animus autem coelestis, igneus, futuri providus, intentus rebus, nunquam otiosus, magnarum rerum capax, & quem nemo describere, sagaciores verò, ex moribus & actionibus possunt cognoscere. Verbo,

Et formosus erat, simul & facundus Orion.

Intellexerat maturè, quanti Principibus civilis dicendi ratio sit facienda, & quod ea ad regendos flectendosq; animos præsidium unicum elueat: audiverat quin imò, Heroës quosdam maximos, hac laude clauis: & in Agamemnone dicendi quandam majestatem: in Menelao, sævam breviloquentiam, in Nestore melleum flumen fuisse: Ulyssem fusa, Cæsarem tersa oratione polluisse: Quare, illecebra dulcissimæ illius gloriæ titillatus, sævam, quā blandior natura ipsum donaverat, ubere frequentis lectionis fœcundabat, quæ præsidio tanto adjuncta, insimul meliore quodam coeli rigata rore, ad summam pulchritudinem effloruit, ut eadem, quasi virga Mercurii instructus, mirabiles ediderit effectus.

Antequam ad suscipiendas graviores curas inducebatur, ingenii cultum exactiorem antè omnes res alias ponebat. Distinguebat quidem labores Apollineos, eorumq; severitatem, diludiis exhilarabat, neq; Pyrricham, neq; lanistas aversabatur: sed ubi animum refectum sentiebat, alacrior ad Musas, delicias suas, redibat.

Ex omnibus scientiis Historias delegerat, quod illæ Principem perficiant, ad omnes tamen alias aptus natus erat. Errasset autem, qui & numerorum, & Geometriæ adyta, totamq; Graphicen excutere, atq; Opticen jusisset, & ponderum præterea isorhopicas rationes. Satis ipsi fuit Geographiam imbibisse, & ea, quæ Heroicas mentes ad Astronomiam vocant. Doctrinæ excellenti admirationem præstabat, & benigni-

benignitatem. Existimo quidem teneri ipsum coepisse amœnitate hor-
torum, & ædificandi cura; in delectu etiam canum modicum, equis ad-
dictiorem fuisse, quos, cum vel ferocissimos, non ad usum tantum
pompæ, sed ad bellum quoq; & venationes regere novisset, agitatione
ferarum, veterum scilicet Heroum, Herculis imprimis atq; Achillis suo-
rum etiam majorum premens vestigia, robur membrorum, & firmita-
tem corporis, cum occasio ferebat, experiebatur. Confirmaturus sci-
licet semet, ad patientiam laborum, & tolerantiam quarumvis tempe-
statum. Neq; tamen Dianæ ita addictus erat, quin se integrum Apol-
lini servaverit: idq; propterea, quia otiosi esse iudicabat istis unice indul-
gere: neq; studia, sed voluptates credebat. Nisi fortasse in delicias, fle-
tu subditorum madidas noluit, per bonitatem mentis, propendere.

Cœterum, inter creberrima invitamenta confluentium undiquaq;
Hospitalis jovis cultorum, semper sobrius, sibiq; similis manebat; ci-
bum ad necessitatem modicum sumebat, nec corrumpibat vino valetu-
dinem, somni verò semper parcus erat.

Interiore commercio cum summo Numine, omnes suos successus
metiebatur: & quid de DEO sentiendum sit, quidq; eidem præstandum
veniat, tenellus jam didicerat. Nimiam in divinis curiositatem aver-
satur, quia Lex innocentes esse jubet, curiosos non item: neq; probabat
illam nimis dejectam pietatem, parum populorum moderatori aptam,
quæ scrupulis implexam animi vim elidit, multumq; de autoritate mi-
nuit. Primam gratissimamq; coelo pietatem statuebat, mortali bene-
facere mortalem.

Voluptariam sectari vitam, ad lusus & delicias projici, animi pusilli
sordidq; reputabat, & quod contemptissimi quiq; de fœce plebis, ubi
potuerint, faciant. Econtrario verò statuebat, sibi per adversum iter
ad gloriam enitendum, quod quidem spinis videatur obsesum, labori-
bus etiam & negotiis districtum sit, fortes tamen habeat & castas delicias,
admirabili sœvitate conditas, & seculorum plausum provocantes.

Rara ipsi interior adversus quenquam propensio, quam cui virtus
auspiciū fecit, & si ab asensatione fuisset intactus, nulla. Simulan-
di artes, quamquam beneficio naturæ non amaret, aliorum tamen pene-
trabat, & ludebat. Accusabat etiam genium seculi nostri, quod Princi-
pibus veritatem innocentiamq; invidet, ac propè suffuratur. Istæ au-
tem labe à teneris ipsi fuerunt exosæ, qui conantur irrepere in penetralia
Secreti Principis, & servilibus catenis irretire dominorum mentes. De
suis ministris nemini magis quam sibi credebat, quippe quod usu didice-
rat, bonos subindè malos esse, & sibi velificantes, alios evertere. Neq;
involucra frontis, neq; artis delinimenta ipsum fallebant. Felices autem
illos,

illos, quorum fides & industria, non per internuncios, sed ab ipso domi-
no, nec auribus, sed oculis probantur. Imprimis id cavere satagebat,
ne per blanditias obsideretur, aut etiam per dolos. Et licet sui fastigii
minimè ignarus existeret, remediis tamen non oblectabatur, neq; mo-
nitiones temperatas auctoritatem suam atterere putabat.

Si quid adversus ipsum adhuc teneriorem commissum fuerat, ab
ignaris potius, quam per contemptum esse factum iudicabat, quia se su-
pra omnem contumeliam positum prudenter reputabat. Eventilare
sua, totumq; prominere foras, stultitiam vocabat, & multa secum loque-
batur, ubi nec aucupia aurium timebat, nec delationem invidorum.
Taciturnitatem tamen non affectabat, omnis quin imò generis homines,
comiter affari sciebat, non tamen ex æquo, nec illud anxie, & quæ didi-
cerat ex scripto, sed quæ ingenium dictaverat. Orationem autem ipsius
comitabatur frontis compositio, oris, oculorum, manuum, & totius
corporis decens habitus, ut nihil esset in ipso, quod non Principem,
eumq; magnum saperet. Iras molles & delicatas abs se ablegabat, rarus
sœminarum esse, ad pusilla quævis excandescere. Consiliarios illos
probabat, qui prudentiæ dexteritatem, dexteritati actuosam conjungere
vigilantiam, quæ rerum momenta consideret, occasione autem nunquam
desit. Et dederat ipsi Numen ministros sagacissimos, Senatores opti-
mos, & efficacissimos rerum summarum actores; qui tamen Principis
sui prudentiam & virtutem ultrò reverebantur, & in seriarum curarum
conscientiam adhibiti, admirabundi recedebant, sibiq; non minus quàm
Patriæ, de Principis virtute tam eximiâ, insigniter gratulabantur.

Cum reliquis aulicis atq; familiaribus clementer agebat attenteq;
ita ut neq; obsequium facilitate, neq; asperitate amorem corrumpere.
Luxuriam, & apparatus nimios, delicatum item atq; anxium cultum
prorsus detestabatur, continentia verò, & parabilis munditiei signa ede-
bat quamplurima. Rarò digitos ejus lucentes gemmæ incendebant,
quippe honestior esse malebat, quàm cultior. Etli quoq; suos intimius
nosceret, nemini tamen defectus exprobrabat, sapientis esse existimans,
sibi detrahare vitia, in aliis ferre. In negotiis gravis & serius, in remis-
sione jucundus erat, & comis, sed salva dignitate. Imagines & ce-
ras, uti majorum suorum, ita alienas, in hunc modum intuebatur,
ut avitâ quidem virtute lætaretur, cæterum, sine æmulo, ac sine exem-
plo ipse secum certaret, secum contenderet, quod equidem altioris
instinctus signum erat certissimum. Lararium suum, non convertibat
in carcerem, aut inaccessum adytum, quin, potius, nisi Musis operare-
tur, quibus, quod dabat tempus, unice dabat, omnibus patere, pro ad-
genita clementia volebat, neminem quemquam superciliosè despiciens,
aut

aut delicate fastidians. Quam humanitatem quidem plerumque execratur, qui suos dominos ad Capreas remittunt, aut pectoribus ipsorum, suapte naturâ placidissimis, acidissimos odiorum succos infundunt, cereasque cordium fibras, ad aversionem innocentium detorquent, rus verò suum & austeritatem ipsis perpetim instillant.

Qui interiora animi ipsius penitus introspexerunt, constanter admodum testantur, fuisse ipsum ductum mirifica omnes homines juvandi voluptate, sermonem verò generoso candore verum ac liberum fuisse: atque cum memoria mirè in ipso floruerit, ex ejus thesauro sæpè historias expromsisse, easque rebus obviis dexterrimè applicuisse.

Fidem habeo testantibus, ne in prima quidem ætate quidquam **WILHELMUM** promississe, nisi animo religiosè servandi, neque ejus artificium fuisse, affectatis verborum blanditiis hiantia ambientium deludere vota, ne nimia quidem.

Cætera, quæ omnem eloquentiæ excedunt apparatus, si candida confessione omitto, facundissimè commendo. Ea interim, quæ ex numero virtutum choragio, ut sint paucissima, delegi, testantur accurate reputantibus, & numerantibus insuper brevem, quem in hoc stadio exegit, cursum, fuisse Principem Bregensem, inusitata, & prorsus singulari, imò admiranda magnitudine mentis divinitus ornatum, artiumque præcipuarum apparatu sufficiente instructum, atque ad summatum rerum prosecutionem destinatum: nullum etiam à crepundiis tempus eâ laude caruisse, quæ decus, famam, & perpetuam memoriam conciliat.

Notum est quidem, naturam subindè admirandos homines, maturitatis festinatione ostentasse: Otto III. Imperator, vix annos undecim natus, solenni ritu in solium Cæsareum evectus est, qui propter insignem prudentiam, quæ ætatem ejus superavit, mirabilia mundi dicebatur. Johannes Galeacius, Mediolani Princeps, à primis pueritiæ initiis tam prudens visus est cunctis, ut præcocis ingenii tam nobiles dotes, nunquam ad opimæ frugis maturitatem perventuras, crederetur. Præcocia fuere ingenia, Cyri, Themistoclis, Alcibiadis, Hircani II. Achillis, Alexandri M., Publii Scipionis, Theodorici, Balduini III. & ex majoribus nostri **WILHELMI**, Boleslai III. Vladislai I. Polonorum Regis filii, Consalvi Magni, & paucorum aliorum: Vehementer tamen dubitaverim, an quisquam, in tantilla ætate, plura tulerit atque veriora virtutis testimonia, quam postremus hic virtutis Piasæ fulgor. Undè ex Poëta compellari in hunc modum potuit:

Hæc, quæ sparguntur in omnes,
In te mixta fluunt, & quæ divisa beatos
Perficiunt, collecta tenes

Illud

Illud equidem certum est, omnia præclarissimis tributa elogia in ipsum competere pleraque etiam ex illis, quæ in Julii Cæsaris ingenio laudantur: Qui nobilissima Juliorum genitus familia, & quod inter omnes antiquissimos constabat, ab Anchise & Venere deducens genus: forma omnium civium excellentissimus, vigore animi acerrimus, munificentia effusissimus, animo supra humanam & naturam & fidem evectus, magnitudine cogitationum, celeritate bellandi, patientia periculorum, Magno illi Alexandro, sed sobrio, neque iracundo similimus, qui denique semper, & somno, & cibo, in vitam, non in voluptatem utebatur.

Non dubito autem fore plerosque qui existimabunt, secutum me esse illorum morem, qui affectibus stylum submittunt. Hi postquam intellexerint, **GEORGIUM WILHELMUM**, quantum supra decimum annum vix explevisse, & clavum tamen jam dum tenuisse, mirari, non diffidere incipient. Spero etenim, in perpetuâ posterorum admiratione hoc futurum, id ætatis Principem, Maximo Principum **LEOPOLDO** probatum, atque ab eodem tanto beneficio affectum fuisse, cum quo, quod comparari queat, historiæ nullæ, nulli annales memorant. Et Cæsarem quidem ingenii invitaverat sublimitas, ut novum quidquam designaret, & in eo gradu Lignicensem Ducem collocaret, in quo ipsum non audebant sperare etiam illi, qui incrementis ejus, nullâ affulgentis opulentiæ expectatione illecti, sed seriò favebant. Ita naturam, quanquam mirificè festinantem, **LEOPOLDI** Cæsaris felix prudentia, feliciter prævertit, & quem illa vix dum juvenem, Imperator virum fecit, facturus etiam senem, nisi ipsum diutissimè superstitem optasset.

Ab illo juvenilis majorennitatis tempore, prudentissimorum consiliorum operumque, non rudimenta aut tentamenta, sed consummata specimina, sed admiranda molimina, vidit patria, excepit fama, servabit æternitas.

Perhibuit equidem rarissimæ virtuti insigne testimonium, quæ maximarum rerum consuetudine, accuratissimè cuncta dijudicat, Aula Augusta Cæsaris; atque cum ibidem apparatissimis investiretur Ceremoniis, in admirationem Sui rapuit, quem totus orbis admiratur, Monarcham **LEOPOLDUM**. In eo imprimis visus est se ipsum superasse, quod fidelitatis juramentum, in tot purpuratorum, adeoque ipsius Imperatoris præsentia, non vicario, sed suo ore deposuit; ipsam verò etiam investituram concinno admodum, & pro loci Majestate adornato Sermone, incredibili præsentia animi, inaudito antè exemplo, cum Augusti auditorii applausu, & totius aulae admiratione, exoravit. Permotus est, cum ista, & spectaret & audiret, Potentissimi Regis Hispaniarum Excellentissimus Legatus, ut se dubitare diceret, num in universa Europa

similis ipsi Princeps reperitur, qui in Confinio pubertatis Solonem præ se ferat. Ipse quin imò Invictissimus Imperator **LEOPOLDUS**, tantâ ipsum clementiâ cepit amplecti, ut dubitandum nihil fuerit, plurimum ipsum spei collocasse, in hoc, quanquam vix pubere, sed probato & amato Principe.

Cujus Cæsareæ gratiæ, ut insigne aliquod extaret testimonium, in Solenni Principum & Statuum Silesiæ conventu, suo ipsum loco Consiliis præesse voluit, eo imprimis fine, ut à se maturus declaratus, maturè egregium, prudentiæ atq; fidelitatis aliquod specimen ederet. Accesserat præterea non unum omen auspiciatum regiminis Principalis felicissimo exordio. Tanto autem fallacior fortuna, quo felicior videtur. Ad summum namq; felicitatis cardinem evectus, momento, in occasum devertit.

Cum ab aula Cæsaris, gloria & honore onustus, & Cæsareæ gratiæ certus, in patriam erat reversus, tanta in subditorum animis læticia surgebat, ut non ætas quemquam, non valetudo, non sexus retardârit, quo minus oculos insolito spectaculo repleret. Ipsum parvuli noscere, ostentare Juvenes, mirari senes. Aliqui satis se vixisse, ipso viso, ipso recepto, aliqui, nunc magis esse vivendum, prædicabant. Fœminas etiam tunc maxima fœcunditatis suæ voluptas subibat, cum intelligerent, cui Principi cives peperissent. Cæterarum proinde rerum immemores subditi, nihil aliud, quàm dexteram appressis fatigabant osculis, faciem insatiabilibus oculis perlustrabant, & suam in Principe felicitatem adorabant. Fuit, qui aureas jugales solis supra limbum horizontis in emblemate depinxerat, ipsisq; lemma superscripserat. Illustraturus omnia. At enimverò,

Illustraturum quem dixerat omnia solem,

Lustravit subito, sed subito occubuit.

Expectabatur dehinc & veluti quodam votorum publicorum impetu flagitabatur posteritas, ut propago generosa, in oculis humani generis excellere emeretur, fortunatusq; Silesiæ Status in Piassteâ prospiciat, sub Austriaca Cedro æternum perennaret. At enim verò, excisa est spes illa, juxta cum ipso stipite. Dum enim universæ Silesiæ flos illibatus in clarissima Metropoli, charactere venerationis, atq; charitatis ulnis, Commissarium Cæsareum **GEORGIUM WILHELMUM**, tanquam salutare sidus excepturus fuit, redux factus à recreatione, aëre non admodum salubri, instituta, morbo implicatus est, quem puerilem alii, alii morbi tantum imaginem & phantasma appellant, cui etiam maturè obviâ itum, & quicquid opis expectari à medicina potest, curatissimè allatum, sed conatu prorsus irrito. Quanquam enim variolæ omnem

usq;

usq; ad talos cutem pertruperant, & celerrimam violentæ fermentationis remissionem promittebant, occulta tamen atq; insidiatrix malignitas, tam pertinaciter est pharmacis reluctata, ut quantumvis exactissimam Medicorum solertiâ, postquam quinquendium integrum vitalia dolose pertentasset, crudeliter eluserit, & suprema Principi acceleraverit.

Utinam autem ex alio aliquo, & in publicum minus pernicioso casu perdidicisse licuisset, nullum tam levem esse atq; contemnendum morbum, qui spiritum elidere, & ipsam interficere vitam non queat: Et quod unusquisq; nostrum non tantum vivat, quantum fortasse aut optet ipse, aut alii expetant, sed quantum cuiq; concedit, & admetitur ipse **DEUS**. Exuperior eheu, quam verè Censorinus Cato, & quasi ex tripode prodiderit: Præmaturæ mortis signum esse, juventutem senilem: quin & intelligo, quàm certis nixa fuerit principiis Cestii de ingenio Alfi Flavii prædictio, quod tam maturè magna ingenia non sint vitalia, & quod nemo unquam Sophocleum *ἀνδράπνυδα* canitie candere viderit. Nescio quidem an fallacibus somniorum imaginibus, & vanissimis Onirocritarum conjecturis omnis prorsus fides deroganda veniat: fortasse tamen omine non caruit, quod haud ita multis noctibus antè, quàm fatali morbo Princeps corripere, visus sibi fuit dormiens, altissimi & prærupti montis, ejusq; insuper crySTALLINI radicibus adstitutus, in cujus cacumine nescio quid splendidi refulserit. Se verò, quanquam nulla vestigia hinc inde commeantium offenderit, desiderio tamen rem tam corrulcam intuendi, versus culmen scandere annisum, & quanquam sæpè vacillantibus plantis, penetrasse tamen, ibiq; totum se considerandis rebus, omnem captum atq; admirationem superantibus, solerter impendisse. Sive autem ita, sive alio modo imminentis fati admonitus fuerit, certum tamen est, ipsum mentem suam mundanis rebus subduxisse, ac primum instare supremum tempus intellexit: idq; haud dubiè ideò, ut quod supereset spatii, totum Creatori suo daret. Ita exsolutus omnibus humanis curis, & terrenâ cogitatione omni, mentem cœlo citius immisit, quam ex hoc ergastulo digressus est.

Quanquam autem earum rerum, quibus præcipua felicitas hominum censetur, nihil ipsi defuerit: lubens tamen & volens commigravit eò, ubi cum purissimis spiritibus æternam se vitam peracturum, atq; adeò sceptrâ & fasces, tanquam infra se posita, sperabat contemturum. Non nesciebat quidem, plurimam spem ac præclarissimam de sequentibus suis annis, non paucos concepisse; & eam etiam haud dubiè repræsentasset: sed quia auspiciis, ac ductu divino vitam se ingressum esse cognoscebat, jussus inde digredi, nihil tergiversabatur, verum oblatam vacationem obsequenter admodum, & quasi lætabundus amplectebatur.

C 3

Et

Et quia jam indè ab infantilibus annis, omnes ad animum fores amore DEI præmuniverat, ut nulla scelera aditum ad ipsum reperirent, haud dubiè primum illibata innocentiae florem tumultu suo intaminatus intulit. Ipse quidem non diu in hac vita commoratus est, sua tamen festinatione infinitas lachrymarum atq; suspiriorum myriades exprescit, illorum imprimis, qui in ipso amiserunt, quicquid illi possident, quibus Principis sui favor benigne, atq; pro voto obsequitur.

Qui antè hos ipsos quinq; menses Celsissimi Principis florem intuebantur, & quæ in eo notabatur, indolis alacritatem, minimè omnium existimabant fore, ut expirante Januario componendæ sint coelestis animi exuviae. Alia omnia, eaq; lætissima, & subditi, & Patria, & ipse Magnus **LEOPOLDUS** sibi pollicebantur. At enim quàm longè ab istis Sanctis votis jacet. Intercisa est, eversa est, delata est, omnis concepta Spes, neq; potuit ipsum, vel atatis flos, vel vigor annorum, vel omina fausta, vel piissima vota tueri.

Quantum deberemus immortalis DEO, si non satis habuisset, tantum hominis portentum tam breviter monstrare, verum munus illud confirmasset fulcris, & in nepotes propagasset. Neq; enim ad summum in his terris, nomen obtinendum, quidquam ipsi defuit, præter perpetuitatem, quam tamen grata posteritatis memoria procul omne dubium ipsi præstabit. Nulla quippe ratione amor ille ita instabilis erat & fallax, quem præ se tulerunt illi, qui ab ingratorum detestabili colluvie se segregarunt, ut simul atq; terrâ coopertus fuerit, memoria pariter ejus in mentibus oblitteretur.

Dici tamen interea non potest, quam funestus ille dies, & quàm illatibilis fuerit, in qua frigida mortis manu, Piastræ stirpis aureus hic ramus, paulò ante meridiem & diei & vitæ decerptus est: quàm lamentabile spectaculum, Princeps Silesiacæ amoenitatis flos, è vitæ gloriæq; viridario ad sepulchretum transferendus, domesticis præbuerit: quantæ tenebræ in mentibus obortæ sint, hoc bonæ spei sidere extincto: quos planctus, quæq; lamenta ediderint, qui ægerrimè ferebant perpetuo silentio obmutuisse, qui non nisi rosas pacis & felicitatis locuturus erat: quàm similes expiraturis fuerint, quibus in mentem veniebat, illam antiquissimam nobilitatem, quæ supra septies centenos annos, in fastigio summarum dignitatum, adspirante cœlo floruit: quæ per longam Heroum posteritatem, atq; per multos Poloniae Reges, per Principes Silesiæ, ejusq; summos Capitaneos, per strenuos belli Duces, per Ecclesiarum devotos fundatores, per bonarum artium beneficos Statores, per Optimos Patriæ patres, per contractas, cum Magnis Ducibus, cum Daniæ, Poloniae, Germaniæ Regibus, atq; cum ipsis orientis pariter atq;

occi-

occidentis Imperatoribus affinitates, præsertim verò per **CHRISTIANUM** felicitis memoriæ propagata; quæq; per generosos traduces in Germaniam, Daniam, Poloniam, Borussia, Hungariamq; diffusa, & ad potentes dominatus traducta: quæ demum ab uno omnium laudum capacissimo, Magni nominis, majoris indolis, maximæ spei **GEORGIO WILHELMO** amplificanda indies fuisset, in illo expirasse, cui tota prosapia nihil simile habuit, nihil secundum.

Quamquam, etsi tristis sit plenissimaq; luctu, tanti boni ejusq; irre-
cuperabilis, infelix recordatio: tamen istud me, ad lachrymarum clepsydram scribentem, aliquantillum reficit, quod tam lucidam tamq; benignam stellam, in cœlo patrio, velut in transcurso ostensam: quod tam nobile depositum cœli, quamquam brevissimum ejus spectaculum fuerit, argumentum sit futurum, in quo nobilissima ingenia universas vires suas sint expresitura. Vivet divinus Princeps, in fide annalium, in memoria temporum, in grata mente posterorum, & miraculum hoc hominis nunquam desinet orbis pars melior mirari.

Epigraphe Tumuli.

Enthea quem Juvenem posuit super Æthera Virtus
Qui nunquam Veneris geniales hauserat ignes
Ascania Lygiis accensum Principis astrum
Maxima progenies sedet heu postrema **PIASTI**
Unica Casarei veneratus Numina Sceptri
Qui decus omne suis erat hic requiescit Orion.

